

Danmark hjálpir okkum ikki

Orð og myndir:
Sjúrður Skaale

Hóast lángevaraar hava tryggjað sær, at vit ikki broyta ríkisrættarlígu støðu okkara, so merkir tað ikki at teir rokna við, at Danmark stendur aftanfyri. Og tað ger Danmark heldur ikki. Hinvegin kann roknast við, at nakað av skuldini aldrin skal gjaldast aftur — bankarnir fara at rokna tað sum tap

Í nógv umrøddu røðu síni herfyri segði Skak-Nielsen m.a., at tað lættliga kann koma hartil í Føroyum, at landsstýrið ikki fer at kunna loysa trupulleikarnar. Og tað hevði verið viðurskiptinum millum Føroyar og Danmark til stóran skaða, helt hann.

Men danir hava ongur ætlanir um at leggja seg út í viðurskiptini í Føroyum. Hetta gjørdi sitandi skrivari hjá Ráðgevandi Nevndini, Arne Christensen, púra greitt á fundinum, MFS skipaði fyri í Føroyahúsinum í Keypmannahavn mikukvøldið.

Ikki uttan so at ein áheitan um hetta kemur úr Føroyum, fara danskir myndugleikar at umhugsast støðuna. Annars verður einki gjørt, segði hann.

Danmark stendur ikki aftanfyri lánini

Men í onkrum av teimum størri lánunum, tikin eru

seinastu árin, stendur sum treyt, at Føroyar onki skulu broyta í ríkisrættarlígu støðu síni — »No change in the legal status of Faroe Islands«.

Hetta var serliga nógv umrøtt, tá tjóðveldisflokkurin í undanfarnu samgongu var við til at taka eitt lán við tilíkkum treytum. Hildið varð, at tað gekk beint imóti stevnumiðum floksins.

Men hesar lánitreytir merkja ikki, at lángevarin trýr, at Danmark stendur aftan fyri sum garantur fyri, at lánið verður afturgoldið, upplýsti Atli Dam á fundinum. Og tað merkir heldur ikki, at vit onki kunnu broyta í ríkisrættarlígu støðu okkara. Tað einasta, hesar treytir bera í sær, at, at um vit broyta nakað, so skal samráðast um rentuna av nýggjum.

Atli Dam legði dent á, at okkara skuld ikki viðkemur dønum á nakran hátt.

— Og allir okkara lángevarar vita, at Danmark ikki fer at gjalda nakað av skuldini aftur.

Viðvíkjandi tí, sum tósast hevur verið um, at undirskotið á figgjarlógini ikki skal vera hægri enn 100 milliónir, greiddi lóg-

maður frá, at hetta er eitt mál, landsstýrið sjálvt hevur sett sær. Tað er ikki nokur treyt, lángevararnir hava sett.

Nakað av skuldini fer sum tap

Almenn parturin av uttanlandsskuldini gerst alamt størri. Hetta hendir, tí so hvørt landskassaveðhaldini gerast effektiv, verður privata skuldin flutt inn í landskassan.

Men nú eru bert uml. 300 milliónir eftir, sum á hendan hátt kunnu verða fluttar frá privatum til tað almenna, segði lógmaður. Tá hesi veðhald eru vorðin effektiv, veksur almenna skuldin ikki meira á henda hátt.

Men so eru uml. seks milliardir í lánunum, sum privatir hava tikið, uttan at landskassin hevur verið ímillum. Henda skuld tyngir sjálvandi búskap-

in, men hon eigur sambært Atla Dam ikki at roknast við til almennu skuldina hjá Føroyum.

— Og hóast vit sjálvandi ikki dúva uppá tað, so er eingin ivi um, at ein partur av hesum lánunum aldrin skulu afturgjaldast, segði hann. Tað fer ikki at bera til hjá bankunum at fáa tey inn, og tí verða tey til endans avskrivað sum tap.

Jógvan Mørkøre helt, at fólkaflytingin úr Føroyum í hesum døgum kann samanberast við tað vit siggja í teimum londum, har kriggj og hungurneyð er. Og hann helt — eins og fleiri onnur hava vist á — at politisku flokkarnir í Føroyum ikki taka støðuna í nóg stórum álvara. Hann eftirlýsti einum veruligum skipaðum kreppupolitikki

sparing, fáa allan ágóðan av rentuskattskipanini. Og tey merkja als onki til kreppuna.

Henning Holten kom ikki inn á tað á hesum fundinum, men hann hevur áður greitt givið til kennar, at eisini hann heldur okkara rentuskattskipan vera heilt órimiliga.

Frægari í 1993

Men í 1993 skuldu vit so fingið eina nýggja skattalóg. Hon fer sambært Atla Dam at geva størri mogleikar fyri at »pilka við« rentuskattin og -spekulationina.

— Og tað fer eisini at gera tað lættari ár um ár at klára útsving sum 500 mió. á figgjarlógini, heldur hann.

Atli var eisini inni á oljuavgjaldi, sum finst í flestallum londum, men hesum helt hann at ein átti at vera sera varin við.

— Oljuavgjald er nakað, sum rakar øll. Eisini tey, sum eru hart rakt frammundan. Tí skal ein ansa eftir við tí.

Viðvíkjandi ognarskatti, sum eisini var umrøddur, var Atli greitt imóti.

— Vit kunnu ikki samanbera tað at eiga eini hús í t.d. Danmark og tað at eiga eini hús í Føroyum. Í Danmark er tað ofta ein inntøkukelda. Í Føroyum fáa fólk sær hús, tí tey skulu hava eitt stað at vera. Og tí eigur ein ikki at rinda skatt av.

Skattaskipan teirra ríku

Á fundinum tóktist semja vera um, at føroyska skattaskipanin er sera asosial. Hon verjir háinntøkurnar og leggur byrðarnar av kreppuni á tey lægstlontu. Men í 1993 verður betri

— 50% skattaloftið er ein heilt órimilg verja av háinntøkunum. Tað gjørdi onki, um vit fóru upp um 50% í nokur ár.

— Rentuskattaskipanin og rentufrádrátturin eru eisini heilt órimilg. Ikki bert tí tey verja tey, sum eru best fyri, men eisini tí tey geva teimum stórar mogleikar fyri rentuspekulation.

Hetta segði Atli Dam í sínum fyrsta innleggi. Og tað tóktist hava undirtøku millum fólk.

M.a. segði fyrrverandi ríkisumboðsmaður, Niels Bendtsen, at hann helt skattaskipanina vera sera asosiala.

— Tað eru tey ungu — tey sum skulu setast í búgv — sum bera alla kreppuna, segði hann. Tey eldru, sum hava eina upp-

